

❖ अंतरंग ❖

१. निसर्ग प्रेम	-----	१
२. विश्वस्त	-----	२
३. संपादकीय	- कु. प्रणाली कदम	३
४. मनोगत संस्थापकाचे	- श्री. मा.ना. कदम	४
५. आश्रयदाते	-----	५
६. पर्यावरण संवर्धनासाठी ज्ञानेश्वरीतील एक तरी ओवी अनुभवावी	----- -श्री. दिलीप प्रभाकर गडकरी	६-७
७. जलसंधारण महत्वाचा मुद्दा	-श्री. मा.ना. कदम	७
८. हे दायित्व आपलेच आहे	-डॉ. मीरा केसकर	८-९
९. पर्यावरण संतुलन-मला काय वाटते	-श्री. बी.बी.भोर	१०
१०. खिडकिच्या झरोक्यातून	-श्री. बी.के. गायकवाड	११
११. हरियाली	-श्री.श्री.ग.पतकी	१२
१२. हिरवळ	- श्री.हरिभाऊ द.तडके	१२
१३. घेतले ते व्रत मी मनी	-श्री. शांताराम जावळे	१३
१४. पर्यावरण	-श्री. मा.ना.कदम	१४
१५. पर्यावरण संरक्षण एक विचार !	-श्री. रामनाथ जाधव	१५
१६. पर्यावरण संवर्धन काळाची गरज	-श्री. विनायक शामराव यादव	१६
१७. जाग येवू दे मानवा	-सौ. वनिता हिंदूराव यादव	१७
१८. मी निसर्ग बोलतोय	-सौ. वनिता हिंदूराव यादव	१७
१९. सल्ला	-सौ. वनिता हिंदूराव यादव	१८
२०. सभासदाच्या मुखातून	-कु. प्रणाली कदम	१९
२१. प्रार्थना	-----	२०
२२. प्रसारमाध्यमातून संस्थेचे कार्य	-----	२१-२८
२३. THROUGH MEMBER'S MOUTH	- Mr. P. R. Jawalkar	२९-३०
२४. THROUGH SENIOR CITIZEN'S MOUTH	- Dr. Krishna Chandra Tripathi	३१
२५. A FEW GOODMEN	- Mr. Robin Sebastian	३२
२६. WHY WE ARE HERE ?	- Mr. M. Biwas	३३
२७. LIFETIME MEMBERS	-----	३४-३५
२८. POLLUTION CONTROL TIPS	- Mr. Pradnyesh Kadam	३६

हरियाली लोक कल्याण सेवा समिती, सानपाडा

निसर्ग प्रेम

नोंदणी क्र. महा/३२७/२००५/ठाणे.

स्थापना - ०१.०१.२००५

संस्थापक	: श्री.मा.ना.कदम
सल्लागार	: श्री. रामनाथ जाधव, श्री. सुरेश मेनन, श्री. विजय मनियार, श्री. कुलदीपसिंग चावला, सौ. शुभांगी कोकाटे
संपादक	: कु. प्रणाली कदम
सहसंपादक	: श्री. एस्.जी.पत्की, श्री. के.पी.बालकृष्णन, श्री. एम्.के. गव्हारी, श्री. प्रकाश पुणेकर, श्री. बी.के.नायकोडी, श्री. भावदास सी.एम.,
कार्यकारी संपादक	: श्री. संजीव मेहरा, श्री. एस.के.शर्मा, श्री. रमेश दगडु बांगर, श्री. अशोक कुमार मिश्रा
मुखपृष्ठ	: श्री.मा. ना. कदम
व्यवस्थापक	: श्री. टी.वी.विन्सेंट जॉन, श्री. रामआवध चौहान, श्री. चेतन गोराडीया
संकल्पना	: श्री.विद्याधर जे. ठाकुर, श्री. एस. के. म्होप्रेकर, श्री. अशोक तुपविहीरे, श्री. नामदेव बी. चव्हाण
मार्गदर्शक	: श्री. सुरेश मेनन, श्री. बाळासाहेब शिंत्रे, सौ. जयश्री पां. दंडवते, श्री. बी.डी.असबे, श्री. पी.ए.सणस, श्री. डी.टी.कणसे, श्री.एस.पी.पारेख, श्री. विवेक पानसरे, श्री. मोतीलाल बी. चांडक, डॉ. रामचंद्र सांगले, लायन श्री. अशोक कुंभार
विशेष मार्गदर्शक	: श्री. एच.एम.डोके, श्री. अभय मणियार, श्री. के. एस. चावला, श्री. सतिश तलवार, श्री. शेखर बा. म्हात्रे, श्री. एम्.के.मिश्रा, श्री. व्ही.आर.कडू, श्री. अमरीश कुमार तिवारी, श्री. अतुल दा. किरतावडे, श्री. व्ही.टी.दरेकर, श्री. व्ही.श्रीधर, श्री. सुभाष कोकाटे, श्री.तारा पाटील

डिखाजगी वितरणासाठी

डदेणगी मुल्य रु. ५०/-

निसर्ग प्रेम

स्मरणिका

घेतले ते व्रत मी मनी

-श्री. शांताराम जावळे

छाया को.हौ.सोसायटी, से.२, सानपाडा

निसर्गाचे भविष्यातीलसंगोपन

श्रावणमासी हर्ष मानसी
हिरवळ दाटे चोहीकडे,
क्षणात येते सरसर शिरवे
क्षणात फिरूनी ऊन पडे
बलकवीची ही कविता वाचून नूकतीच
ठेवली होती. त्याच्या कविमनाचा आनंद
व निसर्गाचे अचूक वर्णन पाहून मनाला
वेड लागे, त्यातून रिमझिम कोसळणारा
पाऊस त्यात, भर टाकतच होता. चहाचा
एक, एक घोट घेत मी पाऊस गाणाऱ्या
गाण्याचा आणि अर्थातच पर्यायाने
निसर्गाचा अर्थ समजावून घेण्याचा प्रयत्न
करत होते.

मुंबईच्या दाहक उन्हाळ्यानंतर
मुंबईकरंना पाऊसाचीओढलागलेली
असते. पहिल्या पावसात भिजण्याची
त्यांना तीव्र इच्छा असते. शरीरातून
ओघळणारा घामाचा प्रत्येक थेंब हा या
इच्छेला बळ देतो. एकदा अचानक ढग
सुर्याला पदराआड घेतात. आणि उन्हाचा
लवलेश कमी व्हायला सुरूवात होते.
अलूड वारे वाहायला लागतात. जणू

काही चारी दिशा आनंदाने बागडत
आहेत. वाऱ्याचा वेग वाढतो सर्व माणसे
घराकडे धाव घेण्याची सुरूवात करतात.
आणि अचानक वातावरण धुंद आणि
ढगाळलेले असताना विजा चमकतात.
ढगांचा गडगडाट होतो. आणि ढगांच्या
पोटातून पाण्याची बारिक सर तापलेल्या
भुमिला शांत करण्यास पडते. माझा
परमोच्च आनंद क्षणात सामावलेला
आहे. हाच तो क्षण पावसाच्या त्या बेधुंद
लहरी उन्हाच्या उद्रेकतेमुळे शुष्क
झालेल्या मनाला मायेनं भिजवत आहे या
अशा तृप्त क्षणांची बेरीत करणे निदान
माझ्यासाठी तरी अशक्य आहे.

पावसाची व अर्थातच निसर्गाची
वेगवेगळी रूपे आपणास पहायला
मिळतात. काहीना पाऊस हा कंटाळवाना,
निरस वाटतो, तर काहीना तो रामहर्षक
वसुंधरेला शालूत नटवल्याप्रमाणे वाटतो.
पाऊस पडताना मग बहरून येते आणि
मग श्रावणातील बहरून येते आणि मग
श्रावणातील बहरून आलेल्या निसर्गावर
राज्य करणारा दिग्विजयी राज्याप्रमाणे
पाऊस भासतो आणि मग निसर्गातील

निसर्ग प्रेम

For a successful technology, reality must take precedence over public relations,
for Nature cannot be fooled.

-Richard P. Feynman

स्मरणिका

सजलेले रूप डोळ्यासमोर येते. त्या बेधुंद लहरी आणि रोमहर्षक आनंद जीवनातले सर्वात मोठे सूख असते, निसर्गातील चैतन्य पाना-फुलात, पक्ष्यात, भावनात आढळून येते.

हसरा नाचरा जरासा लाजरा, सुंदर साजरा निसर्ग आपला या ओळीप्रमाणे श्रावण आला की, जणू सृष्टी आनंदाने नाचताना भासते. निसर्गातील या सुंदर दृश्याचे कोडे अजून कोणीही सोडवू शकले नाही.

॥ घन ओथंबून येती
नभात सागर भरती

या गाण्यातील वर्णिलेला आनंद नकळत माझ्या चेहऱ्यावर आला आहे. सर्व दुःखे चिंता क्षणभर माझ्या मनाच्या उंबरठ्यावर येऊन थांबलेत. मला जाणवतोय तो फक्त अविरत कोसणारा पाऊस गाणारा निसर्ग..... आणि रिमझिम साद छेडणारा तो निसर्ग निसर्ग हा एक हृदयस्पर्शी शब्द आहे. त्याचे नाव घेतल्यावर लगेचच आपल्याला डोंगर, दऱ्या, हिरवी झाडे, पक्षी आठवू लागतात. निसर्ग सोबत असला तर मित्राचीही गरज भासत नाही, म्हणतात ते अगदी खरचं आहे. परंतु मानवाला त्या गोष्टीचीही गरज भासत नाही. याची मला फरच खंत वाटते. निसर्गाच्या सानिध्यात

जायला विसरू नका.

त्याचा थंड वारा हा नकळत देतो. पण माणूस हा निसर्गापासून खुप दुरावला आहे. त्याला निसर्गाशी खेळ करायला आवडते. कधी मुंबईतल्या किंवा कोणत्याही शहरातील व्यक्तीला चांदण्याच्या सावलीत झोपताना किंवा चांदणे पाहताना, पावसाच्या पाण्यात नाचताना किंवा ते सुंदर क्षण उपभोगताना कोणी पाहिले आहे का? त्यांनी तर कधी सुर्योदय वा सूर्यास्तही पाहीला नसेल. कधी जर योग आला तरच या सर्वांचा उपभोग घेता येतो. पावसाच्या पाण्याचा थेंब अथवा चिखल अंगावर उडाला तर कपडे खराब झाले म्हणून तोंडातून शब्द बाहेर निघतात. पण कधी त्या सानिध्यात आनंद उपभोगण्यास ते जात नाहीत.

पावसाचे दिवस हे सर्वांनाच आवडतात. त्याचे तांडवनृत्य म्हणजे वेगळीच मजा. पाऊस या विषयावर कितीही विचार केला तरी तो कमीच. मग पून्हा नकोसाही वाटतो. बरीच वाट पाहिल्यानंतर जेव्हा पाऊस अचानक पडायला लागतो तेव्हा पृथ्वीवरचा प्रत्येक जीव तृप्त होतो. आणि तेव्हा वाटते पावसाने अजून पडावे. जेव्हा तो एक दिवस सतत पडतो तेव्हा लोकांना काही वाटत नाही. परंतु जेव्हा त्याचे पडणे

सतत तीन चार दिवस चालू रहाते तेव्हा सगळे व्यवहार ठप्प होताना आपलकयाला दिसतात. सर्व लोक पावसाच्या नावाने बोटे मोडतात हे सर्व ऐकुन पावासाने काय करावे असा प्रश्न मला पडतो.

जेव्हा आपण एका बंद खोलीत एकटे असतो तेव्हा कोणीतरी कोठडीत कोडल्यासारखे वाटते. एवढेच नाही तर आपल्याला मित्र-मैत्रिणीची किंमतही त्याच वेडी उमजते. पण हेच जर असेल त्याच खोलीत एक मोठी खिडकी असेल आणि त्याबाहेर सुंदर निसर्ग असेल तर ते पाहताना एकटेपणा वाटणारा नाही. किंवा मित्राचीहा गरज भासणार नाही. आणि आपला वेळ मजेत जाईल. खरच या सर्वांची जाण ठेवली तर निसर्ग आणि मानवामध्ये मैत्रिचा संबंध निर्माण होऊ शकतो. निसर्गच आपला खरा मित्र आहे. त्याचा आस्वास घेण्यास सुरूवात करा. तो आपल्याला स्वतःकडे काहीही न ठेवता सतत काहीना काही तरी देतच असतो. हा संदेश सर्वांना द्या आणि निसर्गाबरोबर मैत्रिचा हातपुढे करा.

निसर्ग आपल्याला आयुष्याच्या प्रत्येक वाटेवर मनोसक्त साथ दाईल पण त्याचा आस्वाद चाखण्याचे काम सर्वांनीच केले पाहिजे.

विविध पाकळ्या एक फुलाच्या

विविध तारका एक नभाच्या

जमला निसर्ग एकत्र आस्वदासाठी

तडा पार करूनी सृष्टीचा " अशा प्रकारे आपल्या निसर्गाची रूपे, रंग, सुगंध, आकार वेगवेगळ्या

स्वरूपाचे असले तरी एकाच नभाच्या छताखाली ही सृष्टी रंगात रमली आहे. आणि विविध तारका एकत्र एऊन या पृथ्वीतलारील संपुर्ण जीवसृष्टी ही निसर्गाच्या सानिध्यात ही निसर्गाच्या सानिध्यात श्वासोच्छ्वास करत आहे. त्यामुळे या निसर्गाचे सानिध्य जपण्याचे संरक्षण करण्याची जबाबदारी समाजाची व अर्थातच समाजाचा एक घटक या नात्याने आपलीही आहे.

जीवन ही एक आहे युद्धभूमी

जन्माला येताच तिला म्हणतात

जन्मभूमी, त्या जीवनात वावरताना निसर्गातील दगड आणि ,माती त्या भूमिवर खेळतात, बागडतात, जो जीवनाबरोबर निसर्गाची व्याख्या जागतो,

तो या जीवनाचा शिल्पकार बनतो.

जीवन हे भरलंय निसर्गानी

त्यांना जपायला मिळून सर्वांनी निसर्गाची आगगाडी असेल धावती

तरच आपली होईल प्रगती,

जो जीवनाचे बनवत नाही वर्ग

तोच निसर्गाला मानता स्वर्ग"

जीवन ही युद्धभूमी असल्याबरोबर ती एक जन्मभूमीचा दाता हा निसर्ग आहे. म्हणून जीवन सार्थक करावयाचे असेल तर निसर्गाचे सार्थक केल्यावरच त्याचे संगोपन जोपासण्यासाठी मदत होईल.

आता पर्यंत आपण निसर्गाच्या सानिध्याचा वा हा घेतलाच त्याच बरोबर निसर्गाचे आपल्या जीवनातील महत्वाची बाब व

सुंदर अनुभव सांगायचं म्हटलं तर तो निसर्गच आहे. त्यामुळे निसर्गाचे संगोपन त्याचे संरक्षण करणे कितपत महत्वाचे आहे. त्याचे महत्व आपल्या सर्वांनाच पटले असावे. अशा या निसर्गाच्या सानिध्यात समरस होऊन आपण सर्वांनी आपल्या निसर्गाची जबाबदार, काळजी घेतली पाहिजे. आणि या आपल्या निसर्गाला भविष्याकाळात कोणत्याही प्रकारची हानी होऊ नये यासाठी तत्पर राहिले पाहिजे. ज्याप्रमाणे आपण आपल्या उज्वल भविष्यासाठी धडपडत असतो. त्याचप्रमाणे आपण आपल्या बरोबर निसर्गाचे भविष्य उज्वल होण्यासाठी धडपडले पाहिजे.

आज आता या क्षणापासून आपण प्रतिज्ञा करू की, मी करीन वर्षातून किमान एक तरी झाड लावून त्याचे संगोपन करीन. सुजाण नागरिकांप्रमाणे या सर्व गोष्टी लक्षात ठेऊन निसर्गाला कोणत्याही प्रकारची हान पोहचून देणार नाही. या गोष्टी आचरणात आल्यानंतरच एक सुजाण नागरिकाची संकल्पना पूर्ण होईल. 'झाडे लावा, झाडे जगवा' या मोहिमेत आपण सर्वांनी पुढाकार घेऊन आपलेच भविष्य उज्वल करण्यासाठी प्रयत्न केले पाहिजेत. 'केल्याने होत आहे रे आधी केलेची पाहिजे' या सुविचारानुसार आपले सूत्र आयुष्यात आचरणात आणले पाहिजे. 'झाडे तोडा' या आंदोलनाबरोबर बंदी आणली पाहिजे. निसर्गाचे व तसेच आपल्या आजुबाजूच्या परिसरातील वातावरणात कोणत्याही प्रकारची बाधा आणून दिली नाही पाहिजे.

निसर्गाच्या संबंधित प्रत्येक आंदोलनात सरकारची धोरणे आमलात आणून त्याची

संमलबजावणी केली पाहिजे त्याची अंमलबजावणी केली पाहिजे आणि सरकारनेही वेगवेगळ्या प्रकारची उपक्रम, कार्यक्रम सादर करून या सारख्या गंभीर बाबींची जाणीव जनसामान्यांना करून द्यायला पाहिजे आणि तेव्हाच नवनिर्माण महाराष्ट्राचे अन् पर्यायाने आपल्या देशाचे स्वप्न साकार होईल. आपण आता नुसते निसर्गाचे कौतुकच करत आहोत. पण हा निसर्गही असा तसा नाही जेव्हा रौद्ररूप धारण करतो तेव्हा तो भयंकर वाटतो. २६ जुलै २००५ रोजी तर ह्या निसर्गाने रौद्ररूप धारण करून आपल्या अस्तित्वाची जाणीव करून दिली. याच बरोबर आजवर झालेले भुकंप यासारख्या अनिष्ट नैसर्गिक आपत्तीला आपण थांबवू तर शकत नाही. पण त्याची जोपासना आणि भविष्यात त्याचे संगोपन करणेही शक्य आहे ना!

“बांध तोडुनी पाणी सुटले
लाखो जनांची झाली हानी,
अक्राळ-विक्राळ रूप घेऊन
झाली असंख्य प्राणहानी
निसर्गाने जरी मानवाचा
केला असला घात
तरीही त्याला देऊया
आपण मदतीचा हात”
आपण प्रत्येक नागरिकाने आमलात आणले तरी आजवरची झालेली हानी भरूनी काढता येईल. आणि तो नागरिक विश्वरूप पाहण्या आधीच स्वरूप पाहील. पण या विरूद्ध मत व वागणूक निसर्गाशी मानवाने दाखवले तर याची उलट किंमत मानवाला मोजावी लागेल. आणि सर्वांना माहितच आहे की, नैसर्गिक आपत्तीतून

आजवर कोणीही वाचू शकले नाही अन् असेच
घडत राहिले तर सर्वांच्या मूखातून एकच वाक्य
बाहेर पडतील“असा एक काळ होता
जेथे सर्व सुकाळ होता
घात केला नियतीने आता फक्त दुष्काळ
उरला.....

नाव: वैशाली गणपत गडदे
इयत्ता: व्दीतीय वर्षीय कला
कॉलेजचा पत्ता: ना. ग. आचार्य आणि दा. कृ.
मराठे कॉले. ना. ग. आचार्य मार्ग, चेंबुर,
मुंबई- ७१.

हा निबंध वैशाली गणपत गडदे हिनेच
लिहिलेला आहे. यासंबंधी आम्ही खात्री देतो.

निसर्ग प्रेम

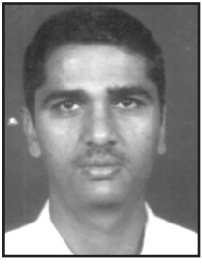
Remember when atmospheric contaminants were romantically
called stardust ?

-Lane Olinghouse

10

स्मरणिका

खिडकिच्या झरोक्यातून

-श्री. बी.के. गायकवाड

सी-२०१, साईसागर, सेक्टर-२, सानपाडा

घरामध्ये कुत्रे, मांजर पाळणारी माणसे मी १५ वर्षांच्या माझ्या मुंबई

वास्तवात अनेकदा विपुल प्रमाणात पाहिली, तसेच घरातील गॅलरीत कुंड्या ठेवून इमारत विद्रुप करणारी अनेक कुटुंबे आढळली. आपण कुणीतरी वेगळे आहोत, स्वतःच्या संपत्तीचे दर्शन घडविणे आणि आपले वृक्षप्रेम समाजाला दाखविणे असाच हेतू यामध्ये दिसून येतो. मात्र इमारतीमधील बागेत झाडी लावणे अथवा त्यांचे संवर्धन करणे ही बाब आपल्या प्रतिमेला धक्का देणारी वाटते, अशीच समाजाची धारणा बनत चालली आहे. तरीही कृतीतूनच समाजातील अशा वृत्तीला समर्पक उत्तर देणारी माणसेही या जगात अभावाने का होईना आढळून येतात, ही बाब समाजाला निश्चितपणे विचार करायला लावणारी आहे. प्रत्येकाने आत्मपरिक्षण करायला हे एक अत्यंत योग्य उदाहरण असल्याची माझी खात्री आहे. याच संकल्पनेतून साकारलेली हरियाली लोक कल्याण सेवा समिती ही संस्था म्हणजे मैलावरील दगड मानने योग्य राहिल. सदर संस्थेकरीता काम करणारी व्यक्ती श्री कदम हे सरकारी पदावर अधिकारी म्हणून कार्यरत असतानाही, समाजऋणांचे भान ठेवून काम करतात ही बाब मुळातच दुर्मिळ वाटते. असा उपक्रम राबवून श्री कदम यांनी समाजसेवा तर साधली आहेच परंतु शासकीय अधिकाऱ्याची प्रतिमा उंचावण्यास ही बाब नक्कीच उचित ठरेल असे मला वाटते.

मी जून २००१ साली बाजूच्या इमारतीत

राहण्यास आलो त्यावेळी नियमितपणे सदर संस्थेचे कार्यकर्ते श्री कदम यांचे समवेत पहाटे ५.३० पासून काम करताना दिसतात. माझी त्यामुळे खात्री झाली की, समाजात अजुनही चांगले लोक आहेत, फक्त नेतृत्व करणारा असायला हवा. माझ्याकडे भेटायला येणारा प्रत्येक मित्र प्रथम मला हाच प्रश्न विचारतो की, इतकी झाडी कुणी लावली खरोखर ही बाब म्हणजे सदर संस्थेची फार मोठी ओळख आहे. इतरही नागरीकांनी यापासून बोध घ्यावा असेच कार्य समजावयास हरकत नाही.

श्री कदम आणि त्यांचे सहकारी यांनी केलेले वृक्षारोपण म्हणजे एक आधारस्तंभ असल्यासारखे वाटते. याकार्यातून त्यांनी पर्यावरणाचा व समाजसेवेचा समतोल साधला आहे. आमच्या परिसरातील गृहीणींना वटपौर्णिमेकरीता आपल्या परिसरात असणाऱ्या वटवृक्षाची पूजा प्रत्यक्ष करावयास मिळते यासारखी आनंद देणारी बाब असूच शकत नाही. अशा या वृक्षारोपणामुळे आमच्या परिसराचा पूर्ण चेहरा बदलला आहे. पूर्वी हाच परिसर अत्यंत उदास वाटत असे. शेवटी परमेश्वरास एक याचना करतो की, पुढील जन्मी श्री कदम व त्यांचे सहकारी यांना जर मानवी जन्म मिळणार असेल तर त्यांना परत सानपाड्यातच कोणाच्या तरी पोटी जन्मास घालावे.

*If you violet [Nature's] laws you are your own prosecuting attorney,
judge, jury and hangman*

-Luther Burbank

हे दायित्व आपलेच आहे

-डॉ. मीरा केसकर

डी-१०/१:१, स्नेहबंधन को.हौ.सो., से. ३, सानपाडा

सालाबादाप्रमाणे जागतिक पर्यावरण दिन आला आहे. तो व्हा सालाबादप्रमाणेच पर्यावरणाची जाणीव असणारी मुठभर माणसे ठिकठिकाणी जमतील, वृक्षारोपण करतील, काही समारंभ घडतील. त्यानिमित्ताने उत्सवी मनोवृत्ती असणारे हौसे, नवसे आणि गवसे जमतील, आणि मग दुस-याच दिवसापासून पर्यावरण ही भानगड विसरून जाऊन आपले दैनंदिन जीवन मागीलपानावरून पुढे चालू ठेवतील. हे सर्व दरवर्षी असेच घडत आले आहे. दरवर्षीची भाषणे ठरलेली असतात. तशीच कित्येक वेळा दरवर्षीची वृक्षारोपणाची जागाही ठरलेलीच असते. दरवर्षी त्याचजागी नव्याने नवे रोप नव्या उत्साहाने लावले जाते. पर्यावरण दिन आणि वृक्षारोपणाच्या निमित्ताने असले क्रूर विनोद घडत असतात. कारण समाजात अशा गोष्टींची दखल न घेणारेच बहुसंख्य आहेत. आपले कुटुंबीय आणि आपल्या घराच्या चार भिंती यापलीकडच्या जगाची दखलही न घेणे ही आजच्या सुशिक्षित माणसाची प्रवृत्ती होत आहे. आपल्या घराची शोभा वाढविण्यासाठी तो महागडा बोनसाय घरात आणून ठेवतो पण आकाशात झेपावणारे, आपल्या डेरेदार विस्ताराने सावली देणारे वृक्ष परिसरात वाढावेत याविषयात तो विचारही करित नाही. हजारो रुपये खर्चून आपण घरीदारी वातानुकूलन यंत्रणा

वापरतो, हवेच्या प्रदूषणात भर घालतो तेव्हा त्याची भरपाई म्हणून निदान एखादा तरी वृक्ष आपण लावतो का, वाढवतो का याविषयी तो बेखबर असतो.

ही सुंदर सृष्टी परमेश्वराने निर्माण केली. मनुष्य हा वास्तविक त्या सृष्टीतलाच एक दुवा. सृष्टीतला प्रत्येक जीवजंतू आणि प्रत्येक वनस्पती, पृथ्वी, तीव्रचे जलाशय, अवकाशातले वायू आणि तारका-ग्रहगोल इत्यादी प्रत्येक घटकाचे काही एक विशिष्ट कार्य, विशिष्ट भूमिका आहे. त्यापैकी काहीही किंवा कोणीही वस्तुतः श्रेष्ठ वा कनिष्ठ नाही. मात्र स्वतःला ईश्वराची सर्वश्रेष्ठ निर्मिती समजणा-या मनुष्याने सर्व निसर्गालाच वेठीस धरले आहे. निसर्गावर तो कुरघोडी करू पाहतो. निसर्गाचे नियम तो तोडतो, निसर्गाच्या स्वाभाविक शृंखलेतील कड्या तो स्वतःच्या चुकांनी विस्कळीत करतो. आणि मग निसर्गचक्रात व्यत्यय येऊन आपत्ति ओढवल्या कि पुन्हा निसर्गाविरुद्धच तो दंड थोपटुन उभा राहतो. आणि त्यासाठी पुन्हा स्वतःचीच पाठही तो थोपटुन घेतो. अर्थात हे वर्तन आहे ते आधुनिक मानवाचे. ऋषि-मुनि आणि संत यांनी तर निसर्गालाच आपला सखा- सोबती मानले आहे. वृक्षवल्ली आम्हा सोयरी वनचरे असे संत शिरोमणी तुकाराम महाराज म्हणतात, ते याच भावनेने भंडान्याच्या डोंगरावरील एकांत साधनेत व निसर्गाच्या प्रशांत सान्निध्यात त्यांना

निसर्ग प्रेम

Every Creature is better alive than dead, men and moose and pine trees, and he who understands it aright will rather preserve its life than destroy it.

8

- Henry David Thoreau

स्मरणिका

साक्षात्काराची अनुभूति आली.हया साक्षात्कारासारख्या गोष्टीवर तर आमचा स्वप्नातही अधिकार पोचू शकत नाही; पण निसर्गसुंदर ठिकाणी चार दिवस निवांत घालवावेत ही आस मात्र प्रत्येकाला असते. ही अशी निसर्गसुंदर ठिकाणेही महाराष्ट्रांत आता फार उरली नाहीत.कारण महाराष्ट्रात जंगलतोडीचे प्रमाण अति,अवास्तव आहे. आपला महाराष्ट्र, सहयाद्री दिवसेंदिवस उजाड अन् ओसाड होत चालला आहे.सुंदर वनराईनी सजलेले डोंगर बोडके होत चालले आहेत. तेव्हा मग निसर्गदर्शनाने डोळे आणि मन निववण्यासाठी आपण कर्नाटक,केरळ, काश्मिर,आसाम इत्यादी ठिकाणी धाव घेतो.असा हा आतबट्ट्याचा व्यवहार आहे. निसर्गसौंदर्याच्या ओढीने इतस्ततः धावणारे आपण शहरवासी आपल्याच परिसरात टनावारी कचरा निर्माण करतो.पण ओल्या-कोरड्या कचऱ्याची वेगळी व्यवस्था लावण्याचे मनावर घेत नाही. ओल्या, सेद्रीय कचऱ्याचा सदुपयोग करण्याचे तंत्र आत्मसात करीत नाही. प्लॅस्टीकचा अविवेकी आणि प्रचंड वापर करतो आणि त्या पायी निर्माण होणारी समस्या हि आपली नाहीच असो समजातो. अवकाशातीलओझोनच्या थराला पडलेले भगदाड हे मनुष्याच्या अविवेकी कृत्यांमुळे निसर्गावर झालेले आक्रमण आहे. सागरांतील वनस्पतींचा नाश तसेच कोरलच्या बेटांचा विध्वंस ही सुनामी लाटा पसरून प्रचंड मनुष्य आणि वित्तहानीला कारण ठरली. दरवर्षी समुद्रात विसर्जित होणाऱ्या अवाढव्य गणेश मुर्तीसाठी प्लास्टर ऑफ पॅरीस आणि

रासायनिक रंग वापरले जातात, रासायनिक कारखाने आणि मनुष्यवस्त्यांचे सांडपाणी यांचीही त्यात भर पडते. अशा नित्य आणि नैमित्तिक प्रदूषणकारक घटकांनीही समुद्रातील वनस्पती आणि प्राण्यांच्या कितीतरी प्रजातींची हानि होत आहे. हे चक्र अर्थातच पुन्हा मानवापर्यंत येउन पोहोचतेच. या आणि अशा कितीतरी समस्या या थेट आपल्या जीवनाशीच निगडीत आहेत.

औद्योगिक आणि वैज्ञानिक प्रगती तर साधायला हवीच, पण ती प्रगती साधताना विवेक आणि सामाजिक भान, पर्यावरणाला हानि न पोहचविण्याचे भानही हवे. हे भान संबंधितांमध्ये जागे व्हावे या साठी त्या यंत्रणांशी संपर्क करणे सुज्ञान नागरिकांना शक्य आहे. वर्षातून एखादा दिवस पर्यावरण विषयक चर्चा, कार्यक्रम करणे हि तात्कालीक मलम पट्टी झाली. या निमित्ताने आपले दैनंदिन जीवनच काय, पण आपला प्रत्येक श्वास आपल्या पर्यावरणावर अवलंबून आहे याची जाणीव जागृत व्हायला हवी. आपल्या दैनंदिन जीवनातील कितीतरी गोष्टी आपण या जाणिवेने केल्या तर आपण आपल्या पर्यावरणाचे संतुलन निश्चितच राखू शकू हे संतुलन राखण्याचे दायित्व आपलेच आहे.

Man maketh a death, which Nature never made.

-Rachel Carson

पर्यावरण

-श्री. मा.ना.कदम

४०६, प्रिती पार्क, सेक्टर-०२, सानपाडा,

वृक्ष वजा केले तर काय उरेल या जगात ।
जीव गतप्राण होईल काही क्षणात ॥

वृक्षाचे हरित पान कसे असते दंग ।
जीवाला उपयोगी सोडते प्राणवायू ज्याला नसतो रंग ॥

तिव्र कार्बन वायु शोषते व सोडते प्राणवायू हाच त्याचा छंद ।
प्राणवायू उपयोगी जीवाला नाही त्याला गंध ॥

जीवसंख्या असंख्य वाढली वृक्षावर येतो ताण ।
अतिरिक्त काम करावयाचे ठरविले तरी गायब होतात सूर्यनारायण ॥

सूर्यनारायणाच्या गैरहजेरीत माझा खुंटतो इलाज ।
प्राणीमात्राला सल्ला देतो चढवा विश्रांतीचा साज ॥

यावर उपाय आहे लक्षात चांगला ठेवा ।
एका बालकामागे एक वृक्ष लावा ॥

दर दहा वर्षानी जशी होती शिरगणती ।
तशीच करा न विसरता आपण झाडगणती ॥

सुर्य अर्धा दिवस गायब होणे हा आहे त्याचा नियम ।
कळवळीने मी सांगतो तुम्ही करा वृक्षावर प्रेम ॥

मग का सुधारणार नाही पर्यावरण ।? ।
कोण घाबरतो सुर्यनारायणाने जरी केले माझे हरण ॥

आवडली का पर्यावरणाची गाथा ।
मग बना वृक्षमित्राचे त्राता ॥

निसर्ग प्रेम

Nature always strikes back. It takes all the running we can do to remain in the same place.

14

-Rene Dubos

स्मरणिका

पर्यावरण संरक्षण एक विचार !

- श्री. रामनाथ जाधव

५०२, अंजली अपार्टमेंट, सानपाडा, नवी मुंबई

पर्यावरण हा शब्द फारच परिचयाचा झाला आहे. पर्यावरण, प्रदुषण असे शब्द प्रयोग प्रत्येकाच्या तोंडातून येत असतात. पर्यावरण म्हणजे दुसरे तिसरे काही नसून सभोवतालाचे वातावरण की ज्याचा मानवप्राण्याच्या प्रत्येक हालचालीवर व घडामोडीवर परिणाम करित असते. अंटार्क्टिकामध्ये बर्फ वितळत आहे. दुबई मध्ये बर्फ पडलेली बातमी अलीकडेच आली होती. सुनामी सारख्या लाटांची भिती निर्माण झाली आहे. रीटा व कॅथरीना सारखी वादळे आपला नाश करण्याची वाट पाहात आहेत. मुंबई मध्ये जुलै २००५ मध्ये अतिवृष्टीने महापूर का आला ? याचा साधक बाधक विचार होणे जरूरीचे आहे. इच्छा असेल तर मार्ग सापडतो. केलेले फुकट जात नाही. केल्याशिवाय होत नाही. **ऐक्य हेच बळ, सहकारातून उध्दार व मैत्रितून प्रेम** हे आपणास माहित आहेच. हे आपले चांगले विचार प्रत्यक्ष अंमलात आणने आज फार आवश्यक आहे. आपण हे केले नाही तर आपली अधोगतीच होणार आहे. एकीकडे आपणास असे दिसते की मानवाने खूप प्रगती केली. हा विज्ञानाचा चमत्कार आहे. मानवाच्या अचाट बुद्धीचा परिणाम आहे. परंतु या बुद्धीमान मानसाच्या हे कधी लक्षात येणार की आपण विनाशाकडे जात आहोत. मानवाच्या प्रत्येक क्षेत्रातील अतिक्रमणामुळे आपण पृथ्वीचा नाश करत आहोत, नव्हेतर आपण आपलाच विनाश करत आहोत असे म्हटले तर चुकीचे होणार नाही. आपण आपल्या पुढील पिढ्यांचे संरक्षण कारावयाचे असेल तर प्रत्येक मानवाने आपल्या बुद्धीचा योग्य त्या ठिकाणी चांगला वापर केला पाहिजे मानवाने नैसर्गिक संपत्तीचा नाश केल्यामुळे आज मानवाच्या पुढे अतिबिकट प्रश्न उभे राहिले आहेत. त्यातील एक महत्वाचा प्रश्न म्हणजे पर्यावरण संरक्षण.

आपण आनंदाची अलीकडे प्रसिध्द झालेली बातली वाचली असेल. आकाशातील अतिमहत्वाचा ओझोन वायुचा थर कमी होण्याची (नाश पावण्याची) प्रक्रिया थांबली आहे. ज्यामुळे सुर्यकिरणातील अतिनिल घातक किरण पृथ्वीवर येण्याचे थोपविले जाते व मानवाचे जीवन सुकर होते. परंतु हे काम सहजासहजी झाले नाही बर का ! यासाठी हा प्रश्न जगातील सर्व राष्ट्रांनी एकत्र येऊन व काही नियम घालून देऊन सोडविला आहे.

मग आता तुम्हीच विचार करा की पर्यावरणाचा प्रश्न का सुटू नये ! यासाठी वैयक्तिक पातळीवरून आंतरराष्ट्रीय पातळीवर प्रयत्न व्हायला हवेत. बर उठा आता फार वेळ घालवला सर्व मिळून कामाला लागूया व हा किचकट प्रश्न अतिश्रमाने सोपा करूया व मानव जातीचे कल्याणासाठी झटूया.

पर्यावरण बोलणे सोपे आहे, संरक्षण कठीण ।

कठीणपणा सोपा करु, निश्चयाने झटून ।।

असे म्हटले तर वावगे होणार नाही.

परंतु यासाठी आपणा जवळ एक रामबाण उपाय आहे.

कोणता ओळखा पाहू ।

जिथे जागा मिळेल तिथे वृक्षारोपण करूया ।

त्याचे संवर्धन करूया ।

स्वच्छतेची कास धरूया ।

हे केले तरच पर्यावरण संरक्षणाचा विचार

आपल्या मनामध्ये रुजला असे गृहित धरता येईल.

निसर्ग प्रेम

We have been god-like in the planned breeding of our domesticated plants, but rabbit-like in the unplanned breeding of ourselves.

15

-Arnold Toynbee

स्मरणिका

पर्यावरण संवर्धन काळाची गरज

-श्री. विनायक शामराव यादव

सेक्टर-२, सानपाडा

मानवाने आपले जीवनमान सुधारण्यासाठी नैसर्गिक पर्यावरणात फार मोठे बदल केले आहेत.

तंत्रज्ञानातील प्रगती, औदयोगिकरण व शहरीकरण यात वाढ झाली आहे. अतिप्रगत मेंदुचे वरदान लाभलेला माणूस परिसराचे निरीक्षण करतो. सभोवताली घडणाऱ्या घटनांचा अभ्यास करतो. या घटना का व कशा घडतात, याबाबत विचार करतो आणि पूर्वनिर्धारित लक्ष्य प्राप्त करण्यासाठी कार्यवाही करतो. गेल्या काही वर्षात तंत्रज्ञान इतक्या वेगाने वाढले आहे. पण त्याच्या सर्वकष परिणामांची जाणीव मात्र आपल्यास धीम्या गतीने होत आहे. तंत्रज्ञानाचे फायदे आपल्याला पूर्णपणे उमगतात. पण त्या पासून होणाऱ्या अपायांचा विचार फार थोडे लोक करतात. पृथ्वीच्या पाठीवरील हवा, पाणी आणि जमीन यांच्या प्रदुषणामुळे संबंध जगाला किती गंभीर धोका निर्माण झाला आहे हे जाणून घेऊन त्यावर उपाय योजना करणे गरजेचे आहे. मानव हा आपल्या परिसराचे प्रदुषण घडवून आणणारा सर्वात मोठा गुन्हेगार आहे. लोकसंख्या सतत वाढत आहे त्यामुळे एकूण काय तर मानवाचे परिवर्तनीय जीवन याचा एकत्रित परिणाम होऊन पर्यावरणाच्या समस्या निर्माण झाल्या आहेत.

नवी मुंबई परिसरातील लोकसंख्या झपाट्याने वाढत आहे सर्वसामान्य माणूस घर विकत घेताना त्या विभागातील उपलब्ध सोयी सुविधांचा प्रथम विचार करतो. जसे घरापासून मार्केट जवळ आहे का ? रेल्वे स्टेशन, बस स्थानक शाळा तसेच तेथील परिसर शांततामय आहे काय या सर्वांचा विचार करून घर विकत घेतो आणि खऱ्या अर्थाने सुरु होतो तो आपल्या परिसरातील वातवरणाशी आपल्या शरीराचा संवाद !

खरोखरच आपण कधी तरी आपल्या दैनंदिन कामाच्या व्यापातून आपल्या परिसरातील पर्यावरण स्वच्छ राखण्यासाठी, त्याचे संगोपन करण्यासाठी किंबहुना ते वाढवण्यासाठी

जाणीवपूर्वक प्रयत्न केला आहे का ? आपल्याला वेळ नाही असे म्हणून आपण जबाबदारी टाळतो आहोत या सर्व बाबींचे अंतर्मुख होऊन विचार करण्याची वेळ आली आहे.

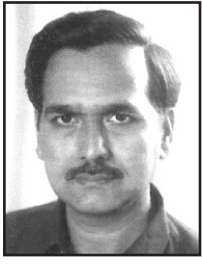
प्रत्येकाने आपल्या मनाशी हितगुज करावा आणि विचारावे माझे पर्यावरणाच्या वाढीस काय योगदान आहे. मी ज्या परिसरात राहतो त्या परिसरातून मला जी शुध्द हवा मिळते, हिरवीगार झाडे पाहिल्यावर मनाला जे समाधान मिळते ते कशामुळे, कोणामुळे याचा विचार होणे गरजेचे आहे. काही मुठभर लोकचं. जीवाच्या आकांताने पर्यावरणाचे संवर्धन, जतन करण्याचा प्रयत्न करताना दिसतात. प्रत्येकाला वाटते चांगले आरोग्य लाभावे. घरातील कोणीही आजारी पडू नये. यासाठी परिसरात विविध झाडांची लागवड करून परिसर सुशोभित करायला पाहिजे. आपले अनेक आजार झाडेच विविध प्रकारे दूर करू शकतात मानव आणि झाडे यांचा अतूट संबंध आहे. झाडे वातावरणातील कार्बनडाय ऑक्साइड, सुर्यप्रकाश यांच्या साह्याने प्रकाशसंश्लेषण क्रिया करून स्वतःचे अन्न स्वतः तयार करतात. या प्रक्रियेत ऑक्सीजन (O₂) वातारवणात सोडला जातो की जो मानवी श्वसनास उपयुक्त ठरतो.

हरियाली लोक सेवा समितीची सानपाडा विभागात जी पर्यावरण संवर्धनाची मोहिम चालु आहे. ती खरोखरच वाखाणण्या सारखी आहे. या मोहिमेत सर्वांनी मनापासून मोठ्या संख्येने सहभागी व्हावे. म्हणजे या कार्याची व्याप्ती सानपाडा विभागातच मर्यादित न राहता त्याची व्याप्ती इतर भागातही वाढवण्यास मदत होईल आणि पर्यावरण बचाव मोहिमेतील खारीचा वाटा उचलल्याचे समाधानही मिळेल.

Waste is a tax on the whole people.

-Albert W. Atwood

पर्यावरण संवर्धनासाठी

ज्ञानेश्वरीतील एक तरी ओवी अनुभवावी

-श्री. दिलीप प्रभाकर गडकरी

आपले ऋषीमुनी केवळ अध्यात्मिक तज्ञ नव्हते, केवळ सिध्दयोगी नव्हते तर पर्यावरणतज्ज्ञ होते. अरण्यविद्या वाचस्पती होते. हवामान व वानस्पतीतज्ज्ञ होते. भूगोल व खगोलतज्ज्ञ होते. वन विनाशातून निर्माण होणारे धोके त्यांना माहित होते. निसर्ग रक्षणाचे महत्व त्यांनी जाणले होते. लोकांनी ते स्विकारावे म्हणून निसर्ग संवर्धनाच्या संकल्पनांना धार्मिकतेचं मधूर आवरण त्यांनी चढवला आहे. वृक्षांना व पंचमहाभूतांना देव मानून त्यांच्या संवर्धनाची शिकवण आपल्या ग्रंथातून दिली.

सातशे वर्षापूर्वी श्री संत ज्ञानेश्वरांनी ज्ञानेश्वरी हा अविनाशी अलौकिक ग्रंथ लिहिला. सातशे वर्षापूर्वी श्री ज्ञानेश्वरांनी वनसंवर्धनाचं ते त्यातून होणाऱ्या जलसंवर्धनाचं महत्व जाणलं होतं. म्हणून त्यांनी १४ व्या अध्यायात-

नगरेची रचावी । जलाशये निर्मावी ॥

महावने लावावी । नाना विधे ॥

हा संदेश आपणास दिला आहे. श्री संत तुकाराम महाराजांनी दुष्काळातलं दुःख भोगलं होतं. दुष्काळातील उपासमारीनं त्यांची पत्नी मरण पावली. दुष्काळावर मात करण्यासाठी वृक्षवल्लीचं महत्व संत तुकाराम महाराजांनी “वृक्षवल्ली आम्हा सोयरे वनचरे” या अभंगातून गायले आहे. संत एकनाथांनी आपल्या गाथेत

झाडांचं गुणगान केलं आहे.

आपल्या ऋषीमुनींनी व संतांनी आपणास दिलेले संदेश विसरून गेलो. आपण कृतघ्नपणे झाडं तोडली. पैशासाठी पाणलोट क्षेत्रातल्या झाडांचा कोळसा केला. जलसंपत्तीचा वापर स्वैरपणे केला. त्याचे परिणाम आपणास भोगावे लागत आहेत. कपाळाला टिळा व गळ्यात माळा घालून आपण आळंदी पंढरीच्या निष्क्रीय वाऱ्या करीत राहिलो. ज्ञानेश्वरीची फक्त पारायणे करीत राहिलो. पवित्र नद्यांत डुबक्या लावत खोट्या पुण्याचा टेंभा मिरवीत राहिलो. नदी किनारी घाण करून व नदीत घाण सोडून आपण नद्या प्रदुषित केल्या. पवित्र नद्या अपवित्र करून पुण्याऐवजी आपण पाप मात्र केले. त्याबाबत संत म्हणतात,
जाऊनिया तीर्थी
कायतुवा केले
चर्मपक्षाळिले
वरी वरी

यापेक्षा आपण काही वेगळं केलं नाही. निसर्ग रक्षण व जलसंधारणाचा आपल्या ऋषीमुनींचा व साधुसंतांचा संदेश विसरलो. ज्ञानेश्वरीसारख्या श्रेष्ठ ग्रंथातली एकतरी ओवी अनुभवावी, या अनुभूतीतून समाजाचा उध्दार करावा, असा मौलिक उपदेश संत एकनाथांनी दिला आहे. पण आपण ओवी अनुभवत नाही. फक्त आपला वेळ जावा व फक्त स्वतःच्या

After a visit to the beach, it's hard to believe that we live in a material world.

-Pam Shaw

जीवाला शांती मिळावी यासाठी आपण ओवी वाचतो. श्री संत ज्ञानेश्वर महाराजांनी सांगितलेल्या जलसंवर्धन व निसर्ग निरीक्षणाकडे दुर्लक्ष करतो. आपलं वाचन व चिंतन केवळ पोपटपंची आहे. जलाशये निर्मावी । महावने लावावी ही ओवी जेष्ठ समाजसेवक श्री अण्णा हजारे यांनी अनुभवली. त्यातुन त्यांना पाणलोट क्षेत्रविकासाची प्रेरणा मिळाली, राळेगण सिध्दीत त्यांनी पाणलोट क्षेत्र विकासाची कामे केली. सतत दुष्काळात होरपळणाऱ्या या भागात जलदेवता प्रसन्न झाली. वार्षिक केवळ ७/८ इंच पाऊस पडणाऱ्या राळेगणचा दुष्काळ पाणलोट क्षेत्र विकासातून हटवला गेला. अण्णा हजारे यांनी ऋषीमुनी व संताच्या संदेशातील मर्म जाणलं. पाणलोट क्षेत्रविकास हा ग्रामविकासाचा आत्मा आहे याची जाणीव त्यांना झाली.

संपूर्ण महाराष्ट्रात कानाकोपऱ्यात लहानमोठ्या प्रमाणात एक दिवसापासून सात दिवसांपर्यंत ज्ञानेश्वरीच्या ओव्यांच वाचन केल जातं त्यात लहानांपासून मोठ्यापर्यंत सर्वजण सामील होतात. मोठ्या प्रमाणात जेवणावळी होतात. अनेक नामवंतांची भजन, किर्तन, प्रवचन होतात. लाखो रुपयाचा चुराडा होतो. मोठ्याने लाऊडस्विकर लावल्याने त्या भागात ध्वनी प्रदुषण होतेच परंतू आजूबाजूला नैसर्गिक विधी केल्यामुळे तसेच कचरा टाकल्याने त्या भागात अस्वच्छता होते हा कार्यक्रम संपल्यानंतर ज्या माणासांनी हातात टाळ घेऊन भजने गायली असतात तीच माणसं कार्यक्रम संपल्यानंतर हातात कुऱ्हाड घेऊन तोंडांनी वृक्षवल्ली आम्हा सोयरी वनचरे असे पुटपुटत

झाडांवर घाव घालून ती तोडतात. एक प्रकारे ते झाडांवर घाव घालत नाहीत संताच्या विचारांवर घाव घालतात.

यासाठी अशा धार्मिक कार्यक्रमात थोडाफार बदल करुन संतांचे विचार प्रत्यक्षात आणण्यासाठी कृती करणे आवश्यक आहे. सर्वांनी मिळून श्रमदानाने आजूबाजूचा परिसर साफ करावा, पाणी अडवण्यासाठी छोटे छोटे बंधारे घालावे, नद्या, नाले, विहिरीतील गाळ साफ करावा, शक्य असेल तर वृक्षारोपण करावे व प्रवचन व किर्तनांतून निसर्गसंवर्धनाचं महत्व लोकांच्या मनात बिंबवावे. त्यामुळे ज्ञानेश्वरीतील एकतरी ओवी अनुभवल्याचे पुण्य मिळेल व पर्यावरणसंवर्धन होऊन ऋषीमुनींचा, साधुसंतांचा उद्देश साध्य होईल.

जलसंधारण महत्वाचा मुद्दा

आपण शहरामध्ये वृक्षारोपणाला खूप महत्व देतो. या बरोबरच आपण हे लक्षात ठेवले पाहीजे की डोंगरदऱ्या वृक्षानी भरल्या पाहीजेत, तरच पाण्याची जमिनीतील पातळी वाढेल. डोंगरदऱ्या वृक्षानी भरल्यास पाणी पावसाळ्यात पावसाचे रुपाने, हिवाळ्यात झऱ्याच्या रुपाने व उन्हाळ्यात विहिरीच्या रुपाने मुबलक मिळते हा साधा मंत्र आहे. तसेच निसर्ग व प्राणी यांचा चांगला परस्पर संबंध जोडला जातो. वन्य प्राण्यांचे चांगले रक्षण होते. आपण निसर्गाच्या संपत्तीवरच जगतो. यावरून आपण वृक्षाला महत्व देऊन जागा मिळेल तेथे वृक्ष लावून त्याचे संवर्धन केले पाहीजे. यातच मानव जातीचे व भावी पिढ्यांचे कल्याण आहे. नव्हे तर अस्तित्व अवलंबून आहे.

-मा.ना.कदम

निसर्ग प्रेम

If all mankind were to disappear, the world would regenerate back to the rich state of equilibrium that existed ten thousand years ago. If insects were to vanish, the environment would collapse into chaos.

7

-Edward O. Wilson

स्मरणिका

A FEW GOODMEN

-Mr. Robin Sebastian

Five years have gone by since we moved into this lovely township as we felt blessed for having a home in this beautiful locality of Sanpada. The picturesque greenery that greets us every morning, the fresh cool breeze, tweeting of the birds makes this place not less than any of the Holiday Resort that my friends in the city boast, of having visited during the weekends

Many a times, I have thought to myself on whether there is any need in moving to a resort when the pleasant atmosphere in the surroundings of my own home are nothing less.

Surely, all this would not have been true, had it not been for the Hardwork and Dedication of those men who have toiled in every morning just to make it possible.

This Green Brigade of Distinguished Gentleman from this locality lead by Mr. M.N. Kadam, and their love for Nature has not only made the surrounding of our building a source of envy for others but also an

ideal location for many home seekers.

Though we may have not been able to keep pace and take part in the tireless efforts of Beautifying the surroundings of O.P.G. Towers, Preeti Park and Anjali Apts, but also extending upto Sanpada Railway Station our support has always been with Mr. Kadam and his team

Words cannot express our gratefulness to these Gentlemen for their kind efforts in what makes us say the age old proverb- "There's no place like home".

Important tips regarding plants

I quote some statistics from an article about trees which should interest tree lovers.

A 50 year old tree in its life time

- i) Yields timber worth Rs. 50,000*
- ii) Oxygen worth Rs. 12.40 lakhs.*
- iii) Air pollution reduction worth Rs. 24.80 lakhs.*
- iv) Erosion control worth Rs 12.40 lakhs.*
- v) In recycling value Rs. 14.80 lakhs*

And this does not include sustaining various creatures, pest control, temperature reduction, fruits and flowers. The above facts should be an addition incentive for us to show more respect to trees and their preservation.

*- compiled by
M. N. Kadam*

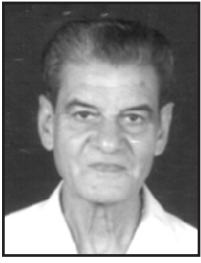
निसर्ग प्रेम

In an underdeveloped country, don't drink the water, in a developed country, don't breathe the air.

स्मरणिका

THROUGH SENIOR CITIZEN'S MOUTH

- Dr. Krishna Chandra Tripathi

B-15, 1:1, Himgiri CHS, Sector-3, Sanpada

About four years back I met one person just out side Sanpada Railway Station casually we talked about pollution and environment etc.

He told me that they have formed a group who is working on plantation of trees in the barren land outside the station. The group which constitutes of senior citizens and of private sector, worked on "Shram Dan" basis. I was highly impressed and was glad to learn that there exist some people who inspite of their extremely busy schedule could some how spare their time and money for such social work.

within a few years a stretch of about half a kilometer long in between road side and Railway line, has turned into a beautiful plantation of trees and flower plants. It looks beautiful and is a source of good amount of oxygen for local area.

Apart from that how so ever small the contribution may be but it helps solve world wide problem of Global Warming Global warming is mainly caused by presence of carbon-dioxide in atmosphere, carbon-dioxide is produced by burning of fossil fuels, coal etc. in thermal power plants, factories, buses, trucks, cars etc.,

To reduce the presence of

Caron-dioxide and Carbon-mono-oxide in atmosphere, well known best solution is photo-synthesis by plants and trees. Photo-synthesis starts at twilight in the morning, continuos till twilight in the evening.

If more people of the world work to cultivate most of the barren place in the world, 'Global Warming' could be reduced considerably. Even the deserts of the world could be easily cultivated.

Every day is Earth Day.

-Author Unknown

WHY WE ARE HERE ?

-Mr. M. Biwas

We have shifted to Sanpada, Sector-2 during August-2003.

Initially, we really used to find difficulty to travel from residence to railway station everyday. There was no proper road or any other means of traveling. We had to walk to railway station everyday with lot of pain.

Suddenly, one day I noticed a sign board on my way to office named "Hariyali Lok Kalyan Seva Samiti" (HLKSS). It didn't mark my mind till I found that a group of people leaded by Mr. M.N.Kadam started plantation adjacent to the road near to railway track. The plants slowly started growing due to the sincere care by HLKSS everyday morning. I used to s e e

Mr. Kadam taking care of the plant in spite of any adverse climatic condition. He along with other team member used to water the plant or change the soil or remove the unwanted grass to keep the garden clean everyday. Next year, we also found that the road way to my home to station also made very nicely. Later we came to know there was enough contribution of HLKSS to make this road good.

Nowadays, I find, it is really a pleasure to walk to station to the way to my office and back home. The road, the

garden/plantation look beautiful ! People enjoy their morning walk on this road because of the green belt adjacent to the road. We believe contribution of "HLKSS" is immense in our daily life. Infact, the real estate price has been increased in our area due to this garden / green plantation. We get the fresh air to breathe nearby.

Who does not know the importance of plant kingdom to human societies nowadays to maintain the ecological balance? We expect there will a "HLKSS" in each area and each sector of Navi Mumbai. This will ensure our city more greenery and comfortable to live. As told by our great Poet Rabindranath Tagore "Take your city, give back our forest."

M. Biwas

Sai Sagar Society, Sector - 02,
Sanpada, Navi Mumbai

A virgin forest is where the hand of man never set foot.

-Author Unknown

THROUGH MEMBER'S MOUTH

-Mr. P. R. Jawalkar

H 3/1-4, Paradise C.H.S., Sector-7, Sanpada

I heartily congratulate the “हरियाली लोक कल्याण सेवा समिती” on the occasion of their second annual celebration for their splendid achievements in Sector- 2, Sanpada, due to their devotion and hardwork. I was told that a few group up trees planted by the Samiti were destroyed by some Miscreants to malign the organisation. this demonish tendency needs, deprecation by one and all.

It is thought provoking to lean that the planting of trees and maintaining greenery has been closely linked with “लोक कल्याण” the good of the people. The society can be saved in various ways but the programme for planting of trees has been specially chosen by the organisation. Now it is the pios duty of all able bodied persons including the senior citizens to give active support to the “Tree Planting” movement and co-operate with the Samiti.

In the year 1995 I gave a Mantra to the 21 Societies of Sanpada and I am giving below the said Mantra.

यह हमारा सानपाडा, इस नवी मुंबई की शान हो,
ऊंचे चढे आगे बढ़े, सर्वत्र हमारा नाम हो ।
हम एक हैं, एक ही रहेंगे, जनहित कार्य बढ़ायेंगे,
ए सानपाडा तुम्हे हरियाली से, फुलों से सजायेंगे ।।

I am happy the greenery part of the Mantra has been taken up by the Samiti and is being implemented.

The programme related to planting of

trees and forestation is closely related to the environment land which can not be used for agriculture should be used for the purpose. The life depends on the people equilibrium with nature. As such as for as possible. The environment should kept pure and life supporting. There is unrestricted increase in human population. Though India is having only 2.5 Percent of land mass of the earth, it was 18 percent of the world population. To habitat and to carry out developmental activities, not only the land used for agricultural purpose has been snatched but the trees are being our in large numbers and the forest land is also shrinking. There is above 8 percent decrease in the agricultural produce.

There is rapid growth in industrialisation, resulting in large scale pollution for the agricultural purposes more and more chemical fertilizers are used and the quality of the land is deteriorating. There is no scheme to make it compulsory to plant ten trees for each grown up tree cut for urbanization the environment is being polluted due to carbon Sulphur Di-Oxide, Nitrogen- Di-Oxide, Carbon Mono - Oxide, Smog, Smoke, dust etc.

The ozone layer is deeply affected and there is a new problem of protecting the human population from the ultra violet rays of the sun. The river

When we heal the earth, we heal ourselves.

-David Orr

water is polluted due to industrialization and urbanization. The weather conditions have changed a lot. There is large scale damage due to heavy rains in some places no rains in other place floods, Psunami, Torando etc. Each year the Monsoon is getting unreliable and unpredictable and disturbs the agricultural operation.

All this new compels is to think solution for the above situation. No doubt this task is to be handled by the Scientists, learned and the Government, but we have also take one own share. We should at least co-operate in making all land green and in improving the environment in one humble way. The protection of environment is very closely related with our culture. We worship trees. In residential areas parks should be developed and maintained, so that enough oxygen shall be available.

Pipal, Baniyan, Mango, Neem, Jamun, Amala trees should be planted in large numbers as they have their own values in our culture. On each birthday or on any auspicious occasion we should plant at least one tree and maintain.

I am aware that the work

relating to the development of greenary is an onerous task. But I am also sure that this challenging work can be done with the active co-operation from all Strata of the society in the form of either financial helps or physical help.

I am grateful to the "Samiti" for giving me all opportunity to express my views in short.

With Best Compliments From

otjOJeveer : 27611428
Ye'ceCeOJeveer : 98700405526

सौ. राजश्री ग. कमळे
ceefnuee DeO³e#e

राष्ट्रवादी काँग्रेस पार्टी
Jee[& -eÀ. 65 meeveHee[e

अध्यक्ष : शिवशक्ती सामाजिक महिला मंडळ, सानपाडा

निवास : डी २१/०४, स्नेह बंधन को-ऑप. हौ.सो.लि.,
सेक्टर-३, सानपाडा, नवी मुंबई - ४०० ७०५.

Nature provides a free lunch, but only if we control our appetites.

-William Ruckelshaus

ÒeeLe&vee

- ★ हे सत्यस्वरूप परमेश्वरा तू मला हे सुंदर मानवी शरीर आणि विचार करण्याची बुद्धी दिलीस, आता त्याचा उपयोग माझ्या प्रगतीसाठी आणि कुटुंबासाठीच होऊ दे.
- ★ अहंकार हा वाळवीप्रमाणे माणसाचा नाश करतो. म्हणून अहंकारापासून मला दूर ठेव व माझ्या मनात सदैव जिज्ञासा जागृत कर, माझे मन प्रसन्न राहण्यासाठी मनात निर्मळता व निस्वार्थ बुद्धी दे.
- ★ मुखपणामुळे माणसाला नेहमी पश्चाताप होतो. म्हणुन मला शहाणपण दे आणि शहाणपण नेहमी नम्रतेनेच येते म्हणून मला सदैव नम्र ठेव.
- ★ मला समजले आहे की तलवारी पेक्षा जिभेची धार अधिक तीव्र असते. म्हणून मी नेहमी विचार करुनच बोलेन व वागेन आणि त्यामुळे मला धैर्य प्राप्त होऊन मी कोणत्याही संकटाला सामोरे जावू शकेन.
- ★ खरे मित्र तीन प्रकारचे असतात- जीवनसाथी, ईमानदारी, आरोग्यरूपी धन
- ★ हे मिळण्यासाठी मला आशा, विश्वास व सत्यात्री दान ह्या तीन चांगल्या गुणांची वाढकेली पाहिजे त्यामुळे मी माझ्या घरात मानाने एकरूप होऊन राहीन व त्यातच मला स्वर्ग सुखाचा आनंद मिळेल.
- ★ माझी महानता माझ्या कपड्यांवरून ओळखली जाणार नसून माझ्या आचरणाने ती मी सिध्द करू शकतो याची जाणीव मला झाली आहे.
- ★ दुसऱ्याच्या हितासाठी मी झट्टेन, त्यासाठी मला माझ्या सुखाचा त्याग करावा लागेल, कारण हीच खरी ईश्वरी सेवा होय. त्यातच खरा आनंद मला मिळेल.
- ★ माझे भविष्य उज्वल करण्यासाठी मला भूतकालापासून प्रेरणा घेऊन वर्तमान काळामध्ये कृती करुन भविष्य घडविण्याची शक्ती दे.
- ★ मी एक विद्यार्थी असल्याने प्रत्येक क्षणी मला गुरुची आवश्यकता आहे. त्यावेळी मी त्यातील दोष पाहणार नाही, पण त्यांच्याकडून जे ज्ञान मला घ्यावयाचे आहे तेथेच माझे लक्ष असेल आणि मी खरा शिष्य बनू शकेन.
- ★ प्रत्येकाच्या मनात देव आहे. फक्त माझी दृष्टी मला बदलली पाहिजे.
- ★ मला नेहमी डोळस राहू दे. त्यामुळे मी माझ्या दोषांवर पांघरुण न घालता सतत दोष निवारण करू शकेन व मला कोणत्याही प्रकारची चिंता केल्याने रुप, बळ व ज्ञान नष्ट होते. म्हणून मी माझ्या मनाला नेहमी प्रसन्न ठेवून त्यात प्रेम जागृत करेन.
- ★ प्रेम हेच सर्वांना आकर्षित करण्याचे एक चुंबक आहे म्हणूनच हे परमेश्वरा मी तुझ्याकडे आकर्षित झालो आहे.
- ★ हे सत्यस्वरूप परमेश्वरा ह्या सर्व सत्यांची मला नव्याने जाणीव झाली आहे या मर्यादेपर्यंत मी सर्वांगाने अधिकाधिक शुध्द होत आहे. ही शुध्दी, बुद्धी आणि प्रेरणा सतत कायम ठेव व माझा आणि माझ्या कुटुंबाचा उध्दार कर.

हरि ॐ तत्सत ब्रम्हार्पणमस्तु
हरि ॐ हरि ॐ हरि ॐ

The environment is man's first right. Without a safe environment, man cannot exist to claim other rights, be they political, social, or economic.

-Dean Rusk

आश्रयदाते

परिसरातील उदार अंतःकरणाचे आश्रयदाते की ज्यांचेमुळे या परिसराची डागडूजी कारणे शक्य होत आहे. आतापर्यंत बारा लोकांचे तीन गट झाले असून प्रत्येकाने रु १०००/- देणगी रुपाने दिली आहे. यामुळेच या परिसरात तीन माळी सकाळी पार्ट-टाईम कार्यक्षम राहून वृक्ष संवर्धनाचे व स्वच्छतेचे काम संस्थेच्या मार्गदर्शनाखाली करत आहेत.

सिडीकेट - १

श्री. बी.आर. शेजाळे
श्री. मा.ना.कदम
श्री. बी.के.गायकवाड
ग्लोबल फॉरवर्डिंग (श्री शिंदे बंधु)
श्री. ए. बी. चव्हाण
श्री. किरण जी. पाटील
श्री. सिबी अब्राहम
प्रो. सी.एम.भावदास
राज. इंटीरिअर्स (श्री. आतार)
श्री. थॉमस सॅबेसटीयन
श्री. व्ही. श्रीधर
श्री. विकास दरेकर

सिडीकेट - २

श्री. विवेक दरेकर
श्री. सुभाष दत्तात्रय कोकाटे
श्री. गंगाधर कंटकम
श्री. ए. शांता आनंतरामन
श्री. डी.बी.नायडू (ठाणे)
श्री. रमाकांत केसरवाणी (तुर्भे)
श्री. बी.जी. अमृतसागर (मुलुंड)
श्री. अर्जून एम. नागदेव
श्री. मनोज काजरोळकर
श्री. बी. एस. शिंदे (वाशी)
श्री. रामनाथ जाधव
श्री. बी.बी.भोर

सिडीकेट - ३

श्री. आशिष गद्रे (नेरुळ)
सौ. वनिता यादव
श्री. एस.पी.अधिकारी (भांडुप)
श्री. एस.एच.जावळे
श्री. वसंत नाना लोढे
श्री. कमलेश वर्मा
श्री. के.पी.बाळकृष्णन
श्री. मलेशी विठोबा बोराले
श्री. जे.जे.लोबो
श्री. विपीन अग्रवाल
श्री. बी.जी.टी. राज
श्री. मेमन जावेद हारुन

सिडीकेट - ४ (नियोजीत)

श्री. प्रदीप काशिनाथ घोलकर
श्री. बापूसाहेब दादासाहेब आसबे
श्री. कुलदीप सिंग चावला
श्री. मारुती दगडू शिंदे
श्री. वसंत नानाभाऊ येदे
श्री. अशोक गणपती कुपटे
श्री. भरत पांडुरंग गव्हाणे
श्री. लक्ष्मण बबन गव्हाणे
श्री. उन्नीकृष्णन केशव के.
श्री. के.पी.बाळकृष्णन
श्री. बालकृष्ण एन्. शेड्डी
श्री. गोपाल मुथू

For four-fifths of our history, our planet was populated by pond scum.

-J.W. Schopf

परिसराला परमेश्वराला, वृक्षाला सगेसोयरे व दगडधोंड्यांना आपला साथी माननारी हि संस्था असून आजपर्यंत फारच समाधानकारक काम केले आहे. या जगामध्ये साधूसंतांवरही आरोप होतात. परंतु वृक्षावर प्रेम न करणारा प्राणी मी पाहिला नाही. तरीही या पृथ्वीवर मानवप्राणी नैसर्गिक संपत्ती बद्दल उदासीन का हेच मला कळत नाही. परिसराच्या स्वच्छतेसाठी वृक्षारोपणासाठी अनुत्साह का याचे कोडे मला सुटत नाही. तुकाराम महाराज “वृक्षवल्ली सगेसोयरे, आम्हा वनचरं” असे आवर्जून आळवतात. परंतु आपण काय करतो ? आपला दाता, परमेश्वर आपल्या जवळ आहे. परंतु आपण कुठेकुठे वाऱ्या करतो याचे भान ठेवते नाही. हे बदलायला हवे ! संत गाडगे महाराजांनी सांगितलय की, विठ्ठल पंढरपुरच्या मंदिरात नाही. तो गरिबांच्या झोपडीत आहे. मजुरी करणाऱ्यांच्या अंतःकरणात आहे.

आम्हाला कुटुंबातील चार माणसे एकत्र आणता येत नाही. स्वतःची सोसायटी स्वच्छ व हरित करता येत नाही. तर आपण चांगल्या आरोग्याची का अपेक्षा करावी ? आम्हाला कुणाकडे बघायला वेळ नाही. समाजासाठी दररोज पाच मिनिटे देता येत नाहीत. कुटुंबे सर्वच माणसे सांभाळतात. परंतु कुटूंब सोडून प्रत्येक माणूस समाजासाठी काय करतो व समाजासाठी किती वेळ देतो यावरच समाजाच्या प्रगतिची वाटचाल अवलंबून असते. सामाजिक कार्यासाठी आमचे कडे देण्यासाठी पैसा नाही. परंतु आम्ही पाटर्चा करणार, वाढदिवस साजरा करणार, लग्नाचा दिवस साजरा करणार कारण याच गोष्टीची चर्चा सामाजात होत असते. समाजविकासासाठी पैसा देता येत नसेल तर वेळ द्या व त्याबरोबरच नवीन

संकल्पना द्या यातच मानवी जीवनाचा खरा धर्म लपला आहे.

सामाजिक आरोग्याची अपेक्षा करावयाची असेल तर वैयक्तिक आरोग्य चांगले हवे. सार्वजनिक स्वच्छतेची अपेक्षा असेल तर वैयक्तिक स्वच्छता हवी फक्त आपल घर स्वच्छ असून चालत नाही तर परिसर स्वच्छ हवा समाजामध्ये अनेक प्रश्न आहेत. त्याकडे लक्ष देणे गरजेचे आहे. त्यातील एक अत्यंत महत्वाचा व आपल्या दैनंदिन जीवनाशी निगडीत असा प्रश्न म्हणजे पर्यावरण संतुलन हवेतील CO_2 चे प्रमाण कसे कमी करायचे, हा प्रश्न कसा सुटेल ते पाहूया. जो आज ग्लोबल वॉर्मिंगशी संबंधीत आहे. नाहीतर मानवजातीचे काही खरे नाही. कातडीचे रोड, अनेक प्रकारचे तापाच्या साथी, कॅन्सर, दमा इ. सारखे रोग आपल्याला सतावणार आहेत. यासाठी प्रत्येक नागरिकाने पुढे आले पाहिजे व रात्री झोपेपूर्वी विचार केला

पाहिजे की.

- ♦ पर्यावरण संतुलनासाठी आपण काय केले ?
- ♦ आज आपण नैसर्गिक संपत्तीचा किती नाश केला ?
- ♦ परिसराच्या स्वच्छतेसाठी आज काय केले ?
- ♦ वृक्ष संवर्धनासाठी काय करता येईल ?

यावर जो पर्यंत आपण विचार करत नाही तो पर्यंत आपण हे लक्षात ठेवणे गरजेचे आहे की आपण आपल्या नाशाबरोबर भावी पिढ्यांना संपवत आहोत. हेच टाळण्यासाठी व लोकजागृतीसाठी आपण आमच्या संस्थेला सर्व रहिवाशांनी सहकार्य द्यावे. हीच नम्र विनंती.

हरियाली लोक कल्याण सेवा समिती (HLKSS) च्या दुसऱ्या वर्धापन दिनानिमित्त प्रसिद्ध होत असलेली ही स्मरणिका वाचकांच्या हाती देताना अत्यंत आनंद होत आहे. निसर्ग प्रेमाचा असा सुटसुटीत व सजलेला अंक निघेल अशी कल्पनाही आम्ही केली नव्हती. परंतु संस्थेच्या गेल्या सात वर्षांच्या डौलदार वाटचाली मुळेच निसर्ग प्रेम चा असा भारदस्त आगळा वेगळा अंक प्रकाशित करणे शक्य होत आहे.

हरियाली लोक कल्याण सेवा समितीचे सर्वच कार्यक्रम जनहित समोर ठेवून तयार केलेले असतात. संस्थेची उद्दीष्टे पूर्णत्वास नेण्यास आम्ही नेहमीच विद्यार्थ्यांना व नागरिकांना सहभागी करून घेतले आहे. त्यातील महत्वाचा व आकर्षक भाग म्हणजे या वर्षी घेण्यात आलेल्या पर्यावरणावरील निबंध स्पर्धा. तसेच सर्वसामान्य नागरीकांमध्ये जागृती निर्माण करण्याचा महत्वाचा वाटा ही संस्था उचलते.

HLKSS ही आपल्या उद्दिष्टानी बांधलेले आहे. म्हणूनच सतत कार्यरत राहून स्थानिक पर्यावरण सुधारणेसाठी सर्व सभासदांनी प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्षपणे हातभार लावून सेक्टर-२ परिसराचा आमुलाग्र बदल घडवून आणला आहे. ही प्रशंसनीय बाब आहे. तसेच नवीन उपक्रम राबवून लोकामध्ये प्रबोधनाचे कार्य सतत चालत आहे. सानपाड्याच्या नागरीकानाच नव्हे तर सर्व ठिकाणाच्या आम जनतेला ही स्मरणिका मार्गदर्शक ठरेल व सतत प्रेरणा देत राहील या बदल आम्ही आशावादी आहोत. या वर्धापन दिनानिमित्त सर्व सभासदांना हार्दिक शुभेच्छा !

LIFETIME MEMBERS

- 1 Shri Maruti Nana Kadam
- 2 Shri Vishal Bhikaji Oval
- 3 Shri Bansi Baburao Bhor
- 4 Shri K.P. Balkrishnan
- 5 Shri R. M. Karadkar
- 6 Shri T.V. Vinsent John
- 7 Shri Suresh Menan
- 8 Shri K.S.Mayekar
- 9 Shri Vidhyadhar J. Thakur
- 10 Shri Brijgopal Saravagi
- 11 Smt Vanita H. Yadav
- 12 Shri Harish Marutirao Doke
- 13 Shri Prakash Bhaskar Sangeet
- 14 Shri Sambhaji Bhagat
- 15 Shri Ashok Shantaram Ankush
- 16 Shri Rajendra Singh Attar
- 17 Meman Javed Harun
- 18 Shri Harish Kapil
- 19 Shri Raju Jaikol
- 20 M/s Elder Projects Ltd.
- 21 M/s Elder Health Care Ltd.
- 22 M/s Supreme Industries Ltd.
- 23 M/s Oriental Containers Ltd.
- 24 Shri Mahendrabhai C Patel
- 25 Shri Sanjeev Mehra
- 26 Shri S.K.Sharma
- 27 M/s Elder Pharmaceuticals Ltd.
- 28 Shri Balasaheb Vakoji Shintre
- 29 Shri Ramesh D. Jadhav
- 30 Shri Mukesh C. Patel
- 31 Shri Harmohan Satpal Chopra
- 32 Shri Sunil Motiram Pawar
- 33 Shri Krishna Sasankan Nair
- 34 Shri Sada Padate
- 35 Shri Balasaheb Ramchandra Kale
- 36 M/S Burns Philp India Pvt. Ltd.
- 37 Shri D.G.Vaidyanathan
- 38 Shri Sanjiv H. Goradia
- 39 Shri P.K.Maheshwari
- 40 Shri Suresh Kishana Mhoplekar
- 41 Shri Bhavadas C.M.
- 42 Shri Nagdeo Arjan
- 43 Shri Siby Abraham
- 44 Shri P. Shivanand Menon
- 45 Shri Ashok Gacheria
- 46 Shri Shripad Ganpatrao Patki
- 47 Shri N.Sellapan
- 48 M/s.Chemosol Industries (I) Pvt.ltd.
- 49 M/s. Shree Hari Chemical Export Ltd.
- 50 Shri Bhagwan Raghoba Shejale
- 51 Shri Pradip Kashinath Gholkar
- 52 Shri Ramnath Shankar Jadhav
- 53 Mr. Sadiq Hamid Kazi
- 54 M/S. Poornima Electricals
- 55 Shri Nilkanth Dhulaji Bahadure
- 56 Shri Dipen Dedhia
- 57 Shri Kiran Gangadhar Patil
- 58 Shri Niranjan Govindrao Moone
- 59 Shri Sanjay Vasant Sawant
- 60 Shri L.S. Sawant
- 61 Shri Shankar Pandurang Nangare
- 62 Shri Jayprakash Tukaram Gharat
- 63 Shri Vilas Nattuji Sawai
- 64 Sou Jayashree Pandurang Dandavate
- 65 Shri Ashok Gangaram Desai
- 66 Shri Subhash Manikrao Patil
- 67 Shri Bapusaheb Dadasaheb Asabe
- 68 Shri Mohan Vivekanand Gole
- 69 Sou. Vrishali Dattatray Chavan
- 70 Shri Dattatray Sripat Chavan
- 71 Shri Pramod Vinayak Yewale
- 72 Shri Ashok Nivrutti Bhosale
- 73 Shri Sunil Baburao Jadhav
- 74 Shri Bhalchandra Bhikaji Falake
- 75 Shri Prashant Anna Sanas
- 76 Shri Santosh Ananda Yadav
- 77 Shri Gajendra Bhikaji More
- 78 Shri Dipak Vishnupant Bharvirkar
- 79 Shri Kuldeep Singh Chawla
- 80 Mr.malayil Joseph Kurian
- 81 Shri Deepak M.Doshi
- 82 Shri Pankaj M.Doshi
- 83 Shri Manas Ranjan Chattopadhyay
- 84 M/s. S.K. International (A.K.Bedi)
- 85 Dr. Pai K.K.
- 86 Mr. K.R.Shankar
- 87 Dr. Rakhi Manoj Maniar
- 88 Krish Maniar C/O.manish Maniar
- 89 Mrs. Prema Yogesh Maniar
- 90 Mr. Thomas Sebastian
- 91 Shri Satish Talwar
- 92 Shri Kamlesh Kumar Verma
- 93 Mr. S.G.Nair
- 94 Mr. S.B.Singh
- 95 M/S.Global Clearing & Forwarding Agencies
- 96 M/S.Pioneer Road Carriers
- 97 Shri Bhaskar N. Khilari
- 98 Mr. Z.A.Ansari
- 99 Sou.shubhangi Subhash Kokate
- 100 Shri Shashikant Gajanan Shendage
- 101 Shri Suhas B.Rege
- 102 Shri Dasharath Rambhau Dukare
- 103 Shri Naresh Kumar Shami
- 104 Shri Bhimaji Kushaba Gaikawad
- 105 Shri Harkisandas M.goradia
- 106 Shri Jinesh Purushothama
- 107 Shri Maruti Dagadu Shinde
- 108 Shri Prakash Nanabhau Kashid
- 109 Shri Vasant Nanabhau Yendhe
- 110 Shri Anilkumar Yashwant Munagekar
- 111 Shri Prabhakar Kisan Yendhe
- 112 M/S.Aroop Electrical Engineers Pvt. Ltd.
- 113 Shri Aashish Shashikant Gadre
- 114 Power & Fitness Gym (Sunil Dattatray Pawar)
- 115 M/S Sai-Prasad Container Movers
- 116 Shri Ashok Ganapati Kupate
- 117 Shri Gangadhar G. Katkam
- 118 Shri Ashok B. Tupvihire
- 119 Shri Vijay Sopan More
- 120 Smt Jijabai Dasharath Kale
- 121 Mr Joaquim Manuel Braganza
- 122 Shri Dattu Tukaram Kanase
- 123 Shri Dilip Bansi Wabale
- 124 Mrs. Vimal J. Maniyar

125	Shri Jaynarayan V. Maniyar	198	Shri Chanrakant Shankar Dhattrak
126	Shri Ramkisan Bansilal Rathi	199	Shri G. C. Naik
127	Shri Suresh Popatlal Parekh	200	Shri P. R. Dongare
128	Shri Motilal Bansilal Chandak	201	Shri Kiran Bansi Bhor
129	Dr. Anil Vaidya	202	Mr Dilbag S. Suri
130	Shri Laxmidas Karsan Padharia	203	Shri Magaram V. Chaudhari
131	Shri Santosh Rao	204	Mr. Khilji Khalid Anwar
132	Shri Vikash Tanaji Darekar	205	Shri Bhimrao Maroti Shirsat
133	Shri Baban Maruti Dongare	206	Smt Shantha Anantraman
134	Kum Ananya Sunil Nair	207	Shri Ramakant Jamnadas Kesarwani
135	M/S.FDC Ltd. (Shri Bandagale)	208	Mr O.P. Sharma
136	Mr. V. Sridhar	209	Mr Venugopal A.
137	Shri Vivek Tanaji Darekar	210	Mr Syed Nadeem Rizvi
138	Shri Jayesh V. Ingale	211	Shri Vinayak Shamrao Yadav
139	Shri Bharat Pandurang Gavhane	212	Mr Venugopal Kurup
140	Shri Anandrao G.Patil	213	Dr. Mukesh Shrivastav
141	Shri Balkrishna Narayan Shetty	214	Shri Ravji Laxman Kasable
142	Shri Vivek Kashinath Pansare	215	Shri Kamalakar Bhaurao Gaikwad
143	Shri Namdeo Bhaguji Chavan	216	Shri Shivaji Bhagawat Kamble
144	Shri Harichand Govind Thakur	217	Shri N.J. Sable
145	Shri Sudhir Chimaji Kale	218	Mr. Ramyash Kanojiya
146	Shri Shashikant Shivram Darandale	219	Capt. M.P. Tiwari
147	Shri Pradip Dattaram Sawant	220	Mr.C.Ramchandran
148	Shri Narayan Vishnu Jadhav	221	Mrs.Indu Upadhay
149	Mr. S.V. Anand	222	Shri Shantaram Haribhau Jawale
150	Shri Dhanesh Kushabhau Shelar	223	Shri Baban Gajanan Vavhal
151	Mr. Sukhindar Singh	224	Shri Ganpat Dagadu Bhapkar
152	Shri Vilas Mohan Doshi	225	Kum.Soham Samir Karadkar
153	Shri Chintaman Ganpatrao Bende	226	Shri Ratnakar R.Palemar
154	Shri Mahesh Motilal Asrani	227	Mr. D.B.Naidu
155	Shri Shivaji Gangaram Thakur	228	M/s.Bhavani Jewellers
156	Mr. J.J.Lobo	229	Shri Sachin Sopan Bhosale
157	Shri Malleshi Vithoba Borale	230	Shri Navanath Bhimrao Misal
158	Shri Vipran Aggarwal	231	Shri Anil G. Sarangdhar
159	Shri Laxman Baban Gavhane	232	Shri Ashok Genu Agale
160	Shri Balasaheb Rambhau Pawade	233	Kum.Shruti R.Parab
161	Shri Vasant Dhondiba Punde	234	Shri Kantaram Tukaram Jadhav
162	Shri Vasant Shivram Shinde	235	Kum.Pranali Maruti Kadam
163	Shri Ramawadh S. Chauhan	236	Shri Dagadu Bhau Belote
164	Shri Ramesh Dagadu Bangar	237	Mrs. Sulochana Maruti Kadam
165	Shri Krishna Sitaran Kamble	238	Kum Pradnyesh Maruti Kadam
166	Shri Vikram Sadashiv Jagtap	239	Shri Tatyasaheb Annasaheb Kadam
167	Kum Dipanshu Jitesh Paralkar	240	Smt. Rajashree Ganesh Kamale
168	Mr Ramesh Srinivasan	241	Mr. Gopal Muthu
169	Mr B.G.T. Raj	242	Mr. Abhay Kumar
170	Shri Milind Madhusudan Adhikari	243	Shri Purushottam Ramchandra Jawalkar
171	Mr Unnikrishnan Keshav K.	244	Shri Bhaskar Kishan Naykodi
172	Shri Vijay J. Shinde	245	Mr. Ganesh A.kamath
173	Shri Subhash Dattatraya Kokate	246	Mr. Omprakash Singh
174	Shri Suresh Ramchandra Kadam	247	M/S.diamond Dairy
175	Shri Kaduba Arjun Khairnar	248	Shri Baburam Hariram Gupta
176	Mr Babychen Mathew	249	Shri Chetan H. Goradia
177	Shri T.B. Desai	250	Shri Bhaskar Kisan Lokhande
178	Shri Rajkumar Yuvraj Patil	251	Shri A. Biswas
179	Shri Sudhakar Purushottam Adhikari	252	Dr. Mira Keskar
180	Shri Kishorilal Parakhchand Chung	253	Shri Jayant S. Bhattacharya
181	Shri Balkrishna Shankar Shinde	254	Shri Tukaram Narayan Sawant
182	Shri Shankar Balu Ghure	255	Shri Bipin P. Gor
183	Mr Rameshwar Awadhnarayan Rai	256	Shri B.G. Amrutsagar
184	Mr Halagatti S.C.	257	Shri R.G. Bhatt
185	Mr Shetty Prakash Somaiya	258	Shri Vilas Shriram Dawalbhakta
186	Dr. Raju Ramnath Jadhav	259	Shri Thomas Mammen
187	Smt Nirmala Govardhan Pai	260	Shri G.B.Dhebe
188	Shri Shirish J. Bhandage	261	Shri Pradip Vishnu Vharawdekar
189	Shri Vijay Ramchandra Lokhande	262	Shri Vijayan N. Menon
190	Mr Akbar Musa Dange	263	Shri Ganesh Prabhakar Gavhane
191	Shri Pandurang Krishnaji Ahire	264	Shri Madhukar Krishna Gawari
192	Mr S.R.S Pal	265	Shri Somnath Tukaram Khedkar
193	Mr Suresh C. Asrani	266	Shri Prakash Punekar
194	Shri Dattatraya Yamanaji Kadam	267	Shri M.M.R.Singh
195	Shri Manoj Ramchandra Kajrolkar	268	Shri Sanjay Nivrutti Shinde
196	Shri B. H. Shinde	269	Shri Rajesh Vishvesaran Nair
197	Shri Yagnesh N. Shastri	270	Shri Jwala R. Deshmukh
		271	Shri Chhawaniya G.C.
		272	Shri K. Radhakrishna Panicker
		273	Shri Arvind Manilal Gala
		274	Shri Chandrashekar M. Shetty
		275	Shri Achyut G. Hagwane
		276	Shri S. R. Shingote

विश्वस्त

श्री. मारुती नाना कदम
सौ. सुलोचना एम. कदम
श्री. बन्सी बाबुराव भोर
श्री. के.पी. बालकृष्णन्
श्री. आर.एम.कराडकर
श्री. टी.व्ही.विन्सेट जॉन
श्री. सुरेश मेनन
श्री. के.ए.मयेकर
श्री. विद्याधर जे. ठाकूर
श्री. ब्रिजगोपाल सरावगी
सौ. वनिता एच. यादव

Pollution Control Tips FOR PUBLIC WELFARE

Why this?

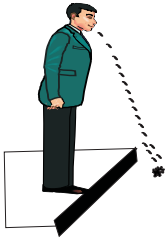

Do not cut Trees

Try this !

Conserve Trees

Do not Spit on Road & Public Places

Spit at Suitable Places

Do not throw Garbage on Road

Put Garbage in Dust Bin

Do not Urinate at Public Places

Use Uriner

Concept- Pradnyesh Kadam
Member :HLKSS

